

Bài hát Alleluia: những điều cần biết

Lm. Giuse Vũ Thái Hòa

1. Nguồn gốc và ý nghĩa

Trong thánh lễ, trước khi Tin Mừng được công bố, cộng đoàn đứng lên và hát Alleluia (trừ Mùa Chay).

Alleluia là tiếng Do-thái “Halleluyah”, được ghép bởi hai từ “Hallelu” (mệnh lệnh cách của động từ “ngợi khen”: hãy ngợi khen) và “yah” (giản lược hóa của Giavê: Thiên Chúa), có nghĩa: “Hãy ngợi khen Thiên Chúa.”

* Có 2 cách phát âm: “Halleluia” theo tiếng Do-thái ; và “Alleluia” theo mẫu La-tinh (Sách lễ Rôma).

Alleluia là lời tung hô, ca ngợi Thiên Chúa được dùng nhiều trong sách Thánh Vịnh của Kinh Thánh. Thí dụ :

- Tv 106,1: *“Alleluia. Hãy tạ ơn Chúa vì Chúa nhân từ, muôn ngàn đời Chúa vẫn trọn tình thương.”*

- Tv 148,1: *“Alleluia. Ca tụng Chúa đi, tự cõi trời thăm thẳm, ca tụng Người, trên chốn cao xanh.”*

Trong Tân Ước, ta chỉ thấy Alleluia trong sách Khải Huyền (19,1-9) như là lời tung hô vui mừng và là bài ca chiến thắng của đoàn người đã được cứu chuộc hát vang trên trời. Thí dụ:

“Alleluia! Thiên Chúa ta thờ là Đấng cứu độ, Đấng vinh hiển uy quyền !” (Kh 19,1)

Lời tung hô Alleluia có thể được coi là một trong những bài thánh ca cổ xưa nhất được hát khi cử hành Thánh Lễ.

Theo Quy chế Tổng quát (QCTQ) Sách lễ Rôma 1975 (số 37-38) cũng như Sách lễ Rôma 2002 (số 62), bài Alleluia, luôn phải được hát trước Tin Mừng, như là lời chào đón vui tươi và tung hô Chúa Kitô đang hiện diện và sắp nói với cộng đoàn phụng vụ qua Tin Mừng (chính vì thế, chỉ có giám mục, linh mục và phó tế mới được công bố Tin Mừng).

Câu xướng trước bài Tin Mừng luôn là một câu Kinh Thánh mà phần lớn được trích từ chính Tin Mừng sắp được công bố, hoặc được lấy từ Thánh vịnh hay những bản văn Thánh Kinh khác theo mùa phụng vụ.

Từ Alleluia diễn tả niềm vui, sự thán phục và chúc tụng, lời mời gọi biểu dương Chúa Kitô phục sinh vinh hiển. Do đó, khi hát Alleluia, toàn thể cộng đoàn phải đứng dậy. Cũng chính vì thế, trong mùa Chay, mùa của sự thống hối và hoán cải, mùa đặc biệt để suy niệm về sự thương khó của Chúa Kitô, ta tránh không đọc hay hát Alleluia trong các cử hành phụng vụ. Thay vào đó, ta có thể dùng câu tung hô trước Tin Mừng. Thí dụ: *“Lạy Chúa Kitô là Ngôi Lời Thiên Chúa, chúng con xin ngợi khen Ngài”* vốn cũng có cùng mục đích.

2. Các hình thức hát bài Alleluia

- QCTQ Sách lễ Rôma 2002, số 62 xác định: *“Ca đoàn hoặc ca viên xướng trước Alleluia, mọi người đứng hát, và nếu cần thì lặp lại. Còn câu tung hô thì ca đoàn hoặc ca viên hát.”*

- Trong Thánh lễ trong tuần, QCTQ số 63 cho ta hình thức uyển chuyển hơn:

“Nếu trước Tin Mừng chỉ có một bài đọc, thì:

a) *Trong mùa phải đọc Alleluia, có thể sử dụng thánh vịnh có Alleluia, hoặc thánh vịnh và Alleluia với câu tung hô.*

b) *Trong mùa không được đọc Alleluia, có thể sử dụng thánh vịnh và câu xướng trước bài Tin Mừng, hoặc chỉ một mình thánh vịnh thôi.*

c) *Alleluia hoặc lời tung hô trước bài Tin Mừng, nếu không hát thì có thể bỏ.”*

Qua số 62 và 63, chúng ta có những nhận xét như sau:

1/ Có một sự khác biệt với QCTQ 1975 (“*hết mọi người bắt đầu hát Alleluia... và hát câu tung hô*”), QCTQ 2002 muốn “*ca đoàn hoặc ca xướng viên xướng trước Alleluia... và hát câu tung hô.*” Như thế, diễn tiến bài hát Alleluia như sau:

- Ca đoàn hoặc một ca viên xướng lên Alleluia
- Toàn thể cộng đoàn hát lặp lại Alleluia
- Ca đoàn hoặc một ca xướng viên hát câu tung hô
- Toàn thể cộng đoàn hát lặp lại Alleluia

2/ Số 63c ở trên cho thấy Giáo Hội muốn cộng đoàn phụng vụ **hát** Alleluia chứ **không đọc**.

* Vào những dịp đại lễ, sau câu thưa “Lạy Chúa Kitô, ngợi khen Chúa” sau Tin Mừng, mọi người có thể hát lại Alleluia lần nữa, để diễn tả niềm vui và hân hoan của đại lễ.

3. Cách chọn bài hát Alleluia

Như trên đã nói, Halleluyah (Alleluia) được ghép bởi hai từ “Hallelu” và “yah”. Vì thế, khi soạn nhạc cho Alleluia hoặc chọn các bài hát Alleluia để hát, chúng ta phải lưu tâm đến việc ngắt âm: Allelu / ia : “Hãy chúc tụng / Chúa”, chứ không phải Alle / luia, giống như ta ngắt câu: “Hãy chúc / tụng Chúa”, hoặc “Hãy / chúc tụng Chúa”, hoặc “Hãy chú / tụ / ng Chúa.”

Dưới đây là 2 thí dụ về việc ngắt âm Alleluia **rất chuẩn**:

1/ Alleluia của Lm. Lucien Deiss (Pháp):

Al - le - lu - ia, al - le - lu - ia, al - le - lu - ia.

2/ Alleluia của Lm. Thái Nguyên:

Al - le lu - ia, al - le - lu - ia.

Và dưới đây là 2 thí dụ về việc ngắt âm Alleluia **không chuẩn**:

1/ Alleluia (không rõ tác giả):

Al - le, al - le - lu - ia, al - le, al - le - lu - ia.

2/ Bài “Chúa yêu trần thế” - Lời: Lm. Trần Sỹ Tín - Nhạc: Lm. Thành Tâm:

Chúa yêu trần thế đã chết cho đời và đã sống...